

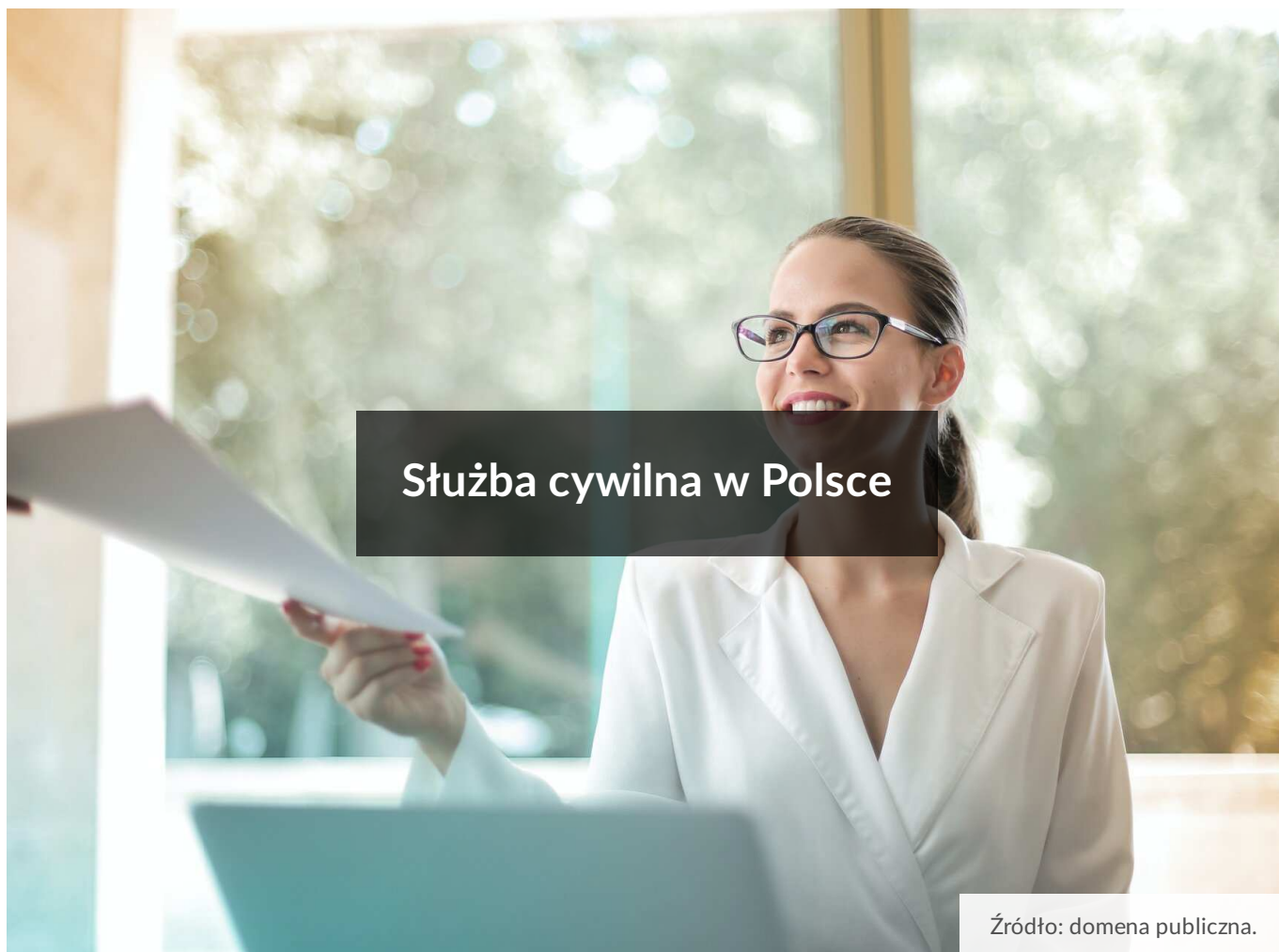

Służba cywilna w Polsce

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 4.06.2020 r.].

Służba cywilna w Polsce

Źródło: domena publiczna.

W państwie demokratycznym wiele organów władzy pochodzi z wyborów na określony czas zwany kadencją. Tym samym dochodzi do częstej i regularnej zmiany władzy. By na ten czas zabezpieczyć sprawne funkcjonowanie państwa i jego organów, powołano do życia korpus służby cywilnej. Jego urzędnicy są zobowiązani do pełnienia swoich obowiązków bez względu na rządzącą ekipę, przez cały czas dbając o interes państwa. Zapewniają ciągłość funkcjonowania instytucji państwowych oraz sprawne działanie aparatu państwowego. Funkcjonariusze służby cywilnej dysponują określonym ustawą statusem i organizacją.

Twoje cele

- Wyjaśnisz pojęcie *służba cywilna*.
- Wskażesz, komu podlega służba cywilna w Polsce.
- Przedstawisz zadania służby cywilnej w naszym kraju.
- Przeanalizujesz struktury służby cywilnej w Polsce.
- Scharakteryzujesz jej rolę w państwie demokratycznym.
- Omówisz zasady postępowania urzędnika służby cywilnej.

Przeczytaj

Podstawy prawne funkcjonowania służby cywilnej

Służba cywilna w Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonuje na podstawie Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. oraz ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej i z 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych. Podstawy prawne działania służby cywilnej uzupełniają też inne ustawy i liczne rozporządzenia oraz zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i Szefa Służby Cywilnej.

W skład **korpusu służby cywilnej** wchodzić mogą pracownicy służby cywilnej zatrudnieni na podstawie umowy o pracę oraz urzędnicy służby cywilnej zatrudnieni na podstawie **mianowania** zgodnie z zasadami określonymi w ustawie.

Logo Służby Cywilnej w Polsce

Źródło: dostępny w internecie: policja.waw.pl, tylko do użytku edukacyjnego.

Akt mianowania na pracownika służby cywilnej.

Zastanów się, w czym imieniu jest wydawany ten dokument.

Źródło: dostępny w internecie: ksap.gov.pl, tylko do użytku edukacyjnego.

Zadania służby cywilnej

Podstawowe zadania służby cywilnej są określone ustawowo.

“ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej

Art. 1. W celu zapewnienia zawodowego, rzetelnego, bezstronnego i politycznie neutralnego wykonywania zadań państwa ustanawia się służbę cywilną oraz określa zasady dostępu do tej służby, zasady jej organizacji, funkcjonowania i rozwoju.

Źródło: Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 4.06.2020 r.].

Artykuł ten jednoznacznie wskazuje, że nadrzędnym zadaniem służby cywilnej w Polsce jest zapewnienie sprawnego wykonywania zadań przez organy państwa. Dlatego pracownicy tych służb muszą się wykazywać profesjonalizmem, rzetelnością, bezstronnością oraz apolitycznością przy wykonywaniu swoich zadań.

Ustawa również jasno określa obowiązki pracowników korpusu służby cywilnej.

“ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej

Art. 76 (...)

1. Członek korpusu służby cywilnej jest obowiązany w szczególności:
 - 1) przestrzegać Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i innych przepisów prawa;
 - 2) chronić interesy państwa oraz prawa człowieka i obywatela;
 - 3) racjonalnie gospodarować środkami publicznymi;
 - 4) rzetelnie i bezstronnie, sprawnie i terminowo wykonywać powierzone zadania;
 - 5) dochowywać tajemnicy ustawowo chronionej;
 - 6) rozwijać wiedzę zawodową;
 - 7) godnie zachowywać się w służbie oraz poza nią.

Źródło: Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 4.06.2020 r.].

Pracownicy korpusu służby cywilnej są ponadto zobowiązani wykonywać polecenia służbowe przełożonych; w przypadku stwierdzenia, że polecenie jest niezgodne z prawem

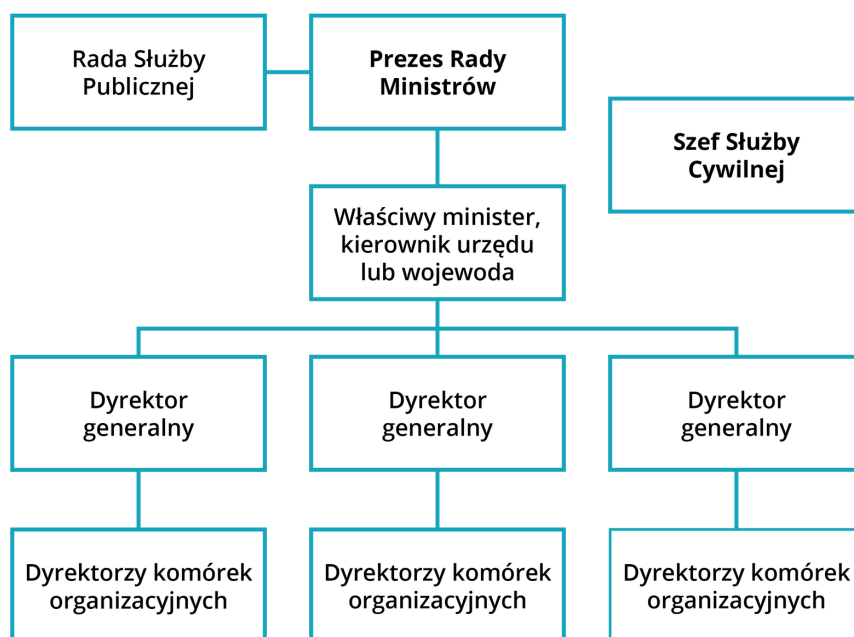
lub zawiera błąd, pracownik ma obowiązek na piśmie poinformować o tym fakcie swojego przełożonego. Polecenia, które prowadziłyby do popełnienia przestępstwa lub wykroczenia, **członek korpusu służby cywilnej** nie może wykonać i ma o tym fakcie powiadomić dyrektora generalnego urzędu.

Przykładowe zadania służby cywilnej. Zastanów się, jakie jeszcze zadania można dopisać do tego schematu.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Korpus służby cywilnej

Pracownicy korpusu służby cywilnej podczas wykonywania swoich obowiązków nie mogą się kierować interesem jednostkowym ani grupowym. Mają zakaz publicznego manifestowania swoich poglądów politycznych, nie mogą uczestniczyć w strajkach i akcjach protestacyjnych, które mogłyby zakłócić normalne funkcjonowanie urzędu. Osoby zatrudnione w służbie cywilnej nie mogą tego faktu łączyć z mandatem radnego i nie mogą tworzyć partii politycznych ani do nich należeć. Osoby zatrudnione na wyższych stanowiskach w służbie cywilnej nie mogą też pełnić funkcji w związkach zawodowych.

Schemat organizacyjny służby cywilnej w Polsce

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Zastanów się, kto kryje się pod pojęciem dyrektora generalnego.

Kto może zostać pracownikiem korpusu służby cywilnej?

W myśl art. 4 ustawy o służbie cywilnej w korpusie można zatrudnić osobę, która spełnia następujące kryteria:

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

W korpusie służby cywilnej na mocy rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 29 stycznia 2016 roku wprowadzono dziewięć stopni służbowych urzędników służby cywilnej wraz z odpowiadającymi im mnożnikami kwoty bazowej pozwalającej ustalić wysokość dodatku służbowego. Stopnie są numerowane cyframi rzymskimi od I do IX. Im wyższa cyfra, tym wyższy stopień służbowy pracownika służby cywilnej.

Zatrudnienie w służbie cywilnej jest limitowane, na każdy rok określa się limity przyjęć pracowników, które są uzależnione od wolnych miejsc i od potrzeb.

Odpowiedzialność pracowników korpusu służby cywilnej

Każdy pracownik korpusu służby cywilnej odpowiada dyscyplinarnie za naruszenie obowiązków wynikających z zadań członka korpusu służby cywilnej. O odpowiedzialności mówi rozdział 9 ustawy o służbie cywilnej. Postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte po upływie trzech miesięcy od dnia powzięcia przez dyrektora generalnego urzędu wiadomości o naruszeniu obowiązków członka korpusu służby cywilnej ani po upływie dwóch lat od popełnienia tego czynu (art. 113 pkt 2). Kary dyscyplinarne przewidziane wobec pracowników służby cywilnej to:

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wydalenie ze służby jest jednoznaczne z wygaśnięciem stosunku pracy dla danej osoby.

Zwierzchnik służby cywilnej

Służba cywilna w Polsce podlega Prezesowi Rady Ministrów, który jest jej zwierzchnikiem. Powołuje i odwołuje on szefa służby cywilnej, który jest centralnym organem administracji rządowej w sprawach dotyczących służby cywilnej. Premier nadzoruje jego działalność. Obecnie, od 2 marca 2016 r., funkcję szefa służby cywilnej pełni Dobrosław Dowiat-Urbański.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Szef służby cywilnej składa sprawozdanie o stanie służby cywilnej i realizacji zadań tej służby w danym roku. W sprawozdaniu są zawarte podstawowe informacje o stanie służby cywilnej, jej zadaniach, wynagrodzeniu, stanie zatrudnienia, szkoleniach, czasie pracy, odpowiedzialności dyscyplinarnej, stanie etyki służbowej oraz inne informacje.

Rada Służby Publicznej

Organem, który działa przy Prezesie Rady Ministrów, jest Rada Służby Publicznej. Jej zadaniem jest pełnienie funkcji opiniodawczo-doradczej w sprawach dotyczących służby cywilnej, między innymi przy projektowaniu ustawy budżetowej w części dotyczącej służby cywilnej, projektowanych aktach prawnych odnoszących się do służby cywilnej czy kodeksu etyki. Rada Służby Publicznej składa się z osób powołanych przez Prezesa Rady Ministrów na 4-letnią kadencję. Liczy ona od 7 do 9 członków, którzy muszą spełniać warunki, jakie stawia się kandydatom do pracy w korpusie służby cywilnej.

Słownik

członek korpusu służby cywilnej

osoba, która jest pracownikiem służby cywilnej, urzędnikiem służby cywilnej lub jest zatrudniona na wyższym stanowisku w służbie cywilnej

korpus służby cywilnej

pracownicy zatrudnieni na stanowiskach urzędniczych m.in. w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, urzędach ministrów, centralnych organach administracji rządowej, urzędach wojewódzkich i innych urzędach podległych centralnym organom administracji rządowej

pracownik służby cywilnej

osoba, która jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę opartej na zasadach wynikających z ustawy o służbie cywilnej

szef służby cywilnej

centralny organ administracji rządowej właściwy w sprawach służby cywilnej, który jest powoływany i odwoływany przez Prezesa rady Ministrów i jemu podlega

urzędnik służby cywilnej

osoba zatrudniona na podstawie mianowania opartego na zasadach zawartych w ustawie o służbie cywilnej

zatrudnienie przez mianowanie

sposób nawiązania stosunku pracy przez powierzenie komuś stanowiska lub funkcji zazwyczaj na czas nieokreślony; osoby w ten sposób zatrudnione nie mogą mieć zmiennych warunków pracy opartych na przepisach o wypowiedzeniu zmieniającym

Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się z ilustracją interaktywną i wykonaj ćwiczenia.

Zasady etyki korpusu służby cywilnej

Grafika: licencja: CC 0.

Tekst: *Zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2011 r. w sprawie wytycznych zakresie przestrzegania zasad służby cywilnej oraz w sprawie zasad etyki korpusu służby cywilnej*, bip.rzeszow.uw.gov.pl [online, dostęp: 15.07.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, dlaczego opracowano zasady etyki służby cywilnej.

Ćwiczenie 2

Omów konsekwencje złamania zasad etyki służby przez pracowników służby cywilnej.

Ćwiczenie 3

Zastanów się, jak realizowana jest zasada bezstronności w służbie cywilnej.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż, które stwierdzenie jest prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Podstawowe zadania służby cywilnej są określone ustawowo.	☐	☐
Do zadań służb cywilnej należy rozbudowa dróg i kolei.	☐	☐
Pracownicy służb cywilnych mogą manifestować publicznie swoje poglądy polityczne.	☐	☐
Warunkiem przyjęcia do pracy w służbie cywilnej jest wyższe wykształcenie.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Wskaż, kto jest zwierzchnikiem służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej.

☐ szef służby cywilnej

☐ minister spraw wewnętrznych

☐ Prezydent RP

☐ Prezes Rady Ministrów

Ćwiczenie 3

Zaznacz, jakie warunki musi spełniać osoba chcąca się zatrudnić w służbie cywilnej.

☐ wykazywać się zaradnością

☐ cieszyć się nieposzlakowaną opinią

☐ mieć polskie obywatelstwo

☐ posiadać prawo jazdy

☐ korzystać z pełni praw publicznych

Ćwiczenie 4

Scharakteryzuj zadania szefa służby cywilnej w Polsce.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej

Art. 19 Rada Służby Publicznej

1. Przy Prezesie Rady Ministrów działa Rada Służby Publicznej, zwana dalej „Radą”.

2. Do zakresu działania Rady, jako organu opiniodawczo-doradczego, należy w szczególności wyrażanie opinii w sprawach:

- 1) dotyczących służby cywilnej przedstawianych jej przez Prezesa Rady Ministrów lub Szefa Służby Cywilnej oraz z własnej inicjatywy;
- 2) projektu programu zarządzania zasobami ludzkimi w służbie cywilnej;
- 3) projektu ustawy budżetowej w części dotyczącej służby cywilnej oraz corocznego wykonania budżetu państwa w tym zakresie;
- 4) proponowanego wskaźnika wzrostu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej w zakresie służby cywilnej;
- 5) projektów aktów normatywnych dotyczących służby cywilnej;
- 6) planu szkoleń centralnych w służbie cywilnej;
- 7) etyki korpusu służby cywilnej;
- 8) projektu regulaminu określającego tryb pracy Wyższej Komisji Dyscyplinarnej Służby Cywilnej;
- 9) sprawozdania Szefa Służby Cywilnej, o którym mowa w art. 15 ust. 7.

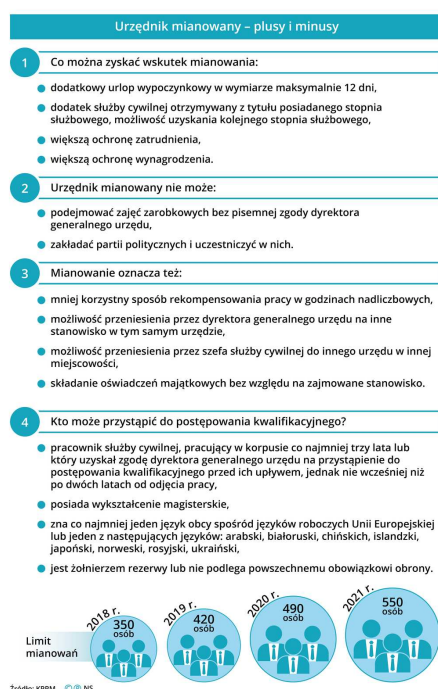
Źródło: *Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 4.06.2020 r.].

Wskaż, w jaki sposób Rada Służby Publicznej może wpływać na funkcjonowanie służby cywilnej w RP.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z grafiką i wykonaj ćwiczenie.

Oprac. na podst.: *Urzędnik mianowany – plusy i minusy*, serwisy.gazetaprawna.pl, 11.06.2019 [dostęp: 09.06.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Scharakteryzuj pozycję urzędnika mianowanego w służbie cywilnej.

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj ćwiczenie.

Z czym kojarzy się Panu(i) pojęcie *służba cywilna*?

skojarzenie : z urzędami, urzędnikami

liczba_głosów_w % : 36

skojarzenie : ze służbą dla ludzi

liczba_głosów_w % : 17

skojarzenie : z policją, wojskiem, ze strażą pożarną

liczba_głosów_w % : 12

skojarzenie : z ochroną, obroną cywilną

liczba_głosów_w % : 9

skojarzenie : z pomocą przy katastrofach

liczba_głosów_w % : 7

skojarzenie : z administracją

liczba_głosów_w % : 5

skojarzenie : z aferami, korupcją

liczba_głosów_w % : 4

skojarzenie : z odpowiedzialnością

liczba_głosów_w % : 2

skojarzenie : z władzą

liczba_głosów_w % : 1

skojarzenie : z niczym

liczba_głosów_w % : 1

skojarzenie : inne {pojedyncze odpowiedzi}

liczba_głosów_w % : 6

skojarzenie : nie wiem/trudno powiedzieć

liczba_głosów_w % : 10

Oprac. na podst.: *Urzędnik państwowy w oczach obywatela. PBS wrzesień 2005 r. Reprezentatywna próba dorosłych Polaków*, dsc.kprm.gov.pl, [dostęp, online: 05.06.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wyjaśnij, z czym respondentom tego badania kojarzy się pojęcie „służba cywilna”.

Przeczytaj fragment tekstu i wykonaj ćwiczenie.

“ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej

Art. 80 Dodatkowe zatrudnienie członka korpusu służby cywilnej

1. Członek korpusu służby cywilnej nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia bez pisemnej zgody dyrektora generalnego urzędu ani wykonywać czynności lub zajęć sprzecznych z obowiązkami wynikającymi z ustawy lub podważających zaufanie do służby cywilnej.
2. Urzędnik służby cywilnej nie może podejmować zajęć zarobkowych bez pisemnej zgody dyrektora generalnego urzędu.
3. Przepis ust. 2 ma zastosowanie do osób zajmujących wyższe stanowiska w służbie cywilnej.
4. Dyrektorowi generalnemu urzędu pisemnej zgody na podjęcie zajęcia zarobkowego udziela Szef Służby Cywilnej. Dyrektor generalny urzędu, wnioskując do Szefa Służby Cywilnej o udzielenie zgody, załącza pisemną opinię kierownika urzędu.

Źródło: *Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 4.06.2020 r.].

Wyjaśnij, dlaczego członkowie korpusu służby cywilnej mają ograniczenia w dodatkowym zatrudnieniu.

Zapoznaj się z fragmentem ustawy o służbie cywilnej i wykonaj ćwiczenie.

“ Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej

Art. 25.

1. Stanowisko dyrektora generalnego urzędu tworzy się w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, w urzędzie ministra, urzędzie przewodniczącego komitetu wchodzącego w skład Rady Ministrów, urzędzie centralnego organu administracji rządowej oraz w urzędzie wojewódzkim.
2. Stanowiska dyrektora generalnego urzędu nie tworzy się w Komendzie Głównej Policji, Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej oraz Komendzie Głównej Straży Granicznej.
3. Dyrektor generalny urzędu podlega bezpośrednio kierownikowi urzędu.

Źródło: *Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 4.06.2020 r.].

Wyjaśnij, dlaczego stanowiska dyrektora generalnego urzędu nie tworzy się w Komendzie Głównej Straży Granicznej.

Dla nauczyciela

Autor: Jarosław Dyrda

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Służba cywilna w Polsce

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

6) przedstawia kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia podstawowe działy administracji rządowej i zadania wojewody; wyjaśnia rolę prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia procedury powoływania i odwoływania rządu, używając określeń: wotum zaufania, konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności wobec ministra, dymisja (w tym w wyniku skrócenia kadencji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej).

Zakres rozszerzony

VIII. Modele sprawowania władzy.

Uczeń:

13) przedstawia zadania służby cywilnej i jej rolę w państwie demokratycznym oraz zasady postępowania urzędnika służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie *służba cywilna*;

- wskazuje, komu podlega służba cywilna w Polsce;
- przedstawia zadania służby cywilnej w Polsce;
- dokonuje analizy struktury służby cywilnej w Polsce;
- wskazuje jej rolę w państwie demokratycznym;
- omawia zasady postępowania urzędnika służby cywilnej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- rozmowa nauczająca;
- dyskusja;
- praca z ilustracją interaktywną;
- analiza źródeł.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu i celów zajęć.
2. Krótkie wprowadzenie na temat służby cywilnej w Polsce i jej roli.

Faza realizacyjna

1. Rozmowa nauczająca – nauczyciel przedstawia podstawy prawne funkcjonowania służby cywilnej w Polsce. Wskazuje, kto się zalicza do służby cywilnej. Klasa samodzielnie redaguje notatkę z lekcji.
2. Zadania służby cywilnej – klasowa burza mózgów – po analizie źródeł: ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej, art. 1. i 76. Wnioski uczniów na temat zadań służby cywilnej w Polsce są zapisywane na tablicy jako część notatki z lekcji.

3. Korpus służby cywilnej – rozmowa nauczająca, w trakcie której nauczyciel wprowadza pojęcie *korpus służby cywilnej*. Wyjaśnienie uczniom, na czym polega mianowanie w służbie cywilnej. Analiza schematu organizacyjnego służby cywilnej w Polsce, wprowadzenie pojęć: *zwierzchnik służby cywilnej* oraz *szeft służby cywilnej*.
4. Analiza przez klasę art. 4. ustawy o służbie cywilnej w Polsce pod kątem tego, kto może zostać w niej zatrudniony. Dyskusja klasowa o wymaganiach stawianych członkom korpusu służby cywilnej oraz ich odpowiedzialności za wykonywane zadania.
5. Analiza zadań szefa służby cywilnej w Polsce oraz Rady Służby Publicznej przez zespół klasowy. Wyciągnięcie wniosków do notatki z lekcji.
6. Praca z modulem „Schemat” poświęconym zasadom etyki służby cywilnej. Analiza przez zespół klasowy zapisów zarządzenia oraz przykładów.

Faza podsumowująca

1. Podsumowanie informacji na temat służby cywilnej w Polsce, wykonanie ćwiczeń do ilustracji interaktywnej oraz uzupełnienie przez zespół klasowy notatki z lekcji.
2. Wykonanie ćwiczeń 1–5 z modułu „Sprawdź się”.

Praca domowa:

Uzupełnienie pozostałych ćwiczeń z modułu „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Wojciech Drobny, Marcin Mazuryk, Piotr Zuzankiewicz, *ABC służby cywilnej*, Warszawa 2010.

Serwis Służby Cywilnej, gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Ilustrację interaktywną można wykorzystać do lekcji powtórzeniowej lub sprawdzianu.